

ชื่อวิทยานิพนธ์

ความคาดหวังของครอบครัว และบทบาทของลูกสาวใน “ชุมชน
คำประเพณี” :กรณีศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดพะเยา

ชื่อผู้เขียน

นายนิวัตร สุวรรณพัฒนา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ฉลาดชาย	รมิตานนท์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ วิระดา สมสวัสดิ์		กรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. ยศ	สันตสมบัติ	กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาว่าด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง ครอบครัว และลูกสาว โดยมุ่งวิเคราะห์ความหมายของ ความสัมพันธ์ระหว่าง ความคาดหวังของครอบครัว และบทบาทของลูกสาว กับความหมายของ “การคำประเพณี” จากมุมมองของลูกสาว พ่อแม่ และเพื่อนบ้านในชุมชนเอง เพื่อแสดงให้เห็นนัยสำคัญทางความหมายของ การดำรงอยู่ของอาชีพ การคำประเพณีในชุมชน โดยการสร้างกรอบคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด 3 ประการคือ แนวคิดว่าด้วย ความเป็นลูกสาว ภายใต้อุดมการณ์ความเชื่อเรื่อง “ผีปู่ย่า” แนวคิดว่าด้วย ความ คิด และการจัดการเรื่องทางเพศในชุมชนภาคเหนือ และแนวคิดว่าด้วย ความเป็นลูกสาวในสังคม ที่มีการคำประเพณี

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่ “การคำประเพณี” ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียง และอธิบายว่าเป็น “ปัญหาสังคม” ปัญหาหนึ่ง แสดงให้เห็นความตกต่ำทางศีลธรรมของครอบครัวในชุมชนชนบท ว่า มีพ่อแม่ขายลูกสาวเพื่อเงินทองและความสุขสบายในชีวิต เป็นปัญหาหนึ่งที่แสดงให้เห็น ค่านิยม หลงใหลวัตถุ และความพึงพอใจในชีวิต ของเด็กสาวในชนบทจำนวนมาก ที่ถึงกับยอมขายตัว เพื่อ ให้ได้เงิน และมีชีวิตที่สุขสบาย

“การคำประเพณี” ในความหมายข้างต้นนี้ ได้รับการนิยาม และอธิบายว่าเป็น ปัญหาของ ชุมชนชนบท ที่แพร่ขยาย และดำเนินไปอย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่ได้รับการอธิบายอย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับผลกระทบของการพัฒนา ที่รัฐเป็นผู้กำหนด และสัมพันธ์กับ การเปลี่ยนแปลง เจือปนไขทางสังคมของการผลิตในชุมชน ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับพลังภายนอกต่างๆ และที่ สำคัญมากคือ ไม่ได้แสดงให้เห็นพลวัตทางความคิด ความเข้าใจของผู้หญิง พ่อแม่ และชาวบ้าน ในชุมชนเอง ทำให้ความหมายของ “การคำประเพณี” ข้างต้น ไม่สามารถช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ

ใจเรื่อง การดำรงอยู่ของอาชีพการค้าประเวณีในชุมชนชนบท ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นความพยายามที่จะอธิบายเรื่อง “การค้าประเวณี” ในความหมายของลูกสาว พ่อแม่ และชาวบ้านในชุมชนเอง

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้พบประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ ประเด็นแรก การเข้าสู่การค้าประเวณีของผู้หญิง แสดงให้เห็นการผลิตซ้ำบทบาทของลูกสาว ในการเป็น ผู้รับผิดชอบต่อความอยู่รอดต่อเนื่องของครอบครัว บนเงื่อนไขทางสังคมของการผลิตซ้ำหนึ่ง ซึ่งการจัดการแรงงาน ยังถือเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตหนึ่งที่สำคัญในชุมชนชนบท ลูกสาว พ่อแม่ และผู้อาวุโสได้ใช้ การจัดการเรื่องทางเพศ และการแต่งงานของลูกสาว ผ่านกลไกทางอุดมการณ์ของครอบครัว เรื่อง “ผีป่วน” ในการแสวงหา และขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการผลิต สะท้อนให้เห็นความคาดหวังของครอบครัว ต่อบทบาทของลูกสาว ในฐานะผู้รับผิดชอบต่อความอยู่รอดต่อเนื่องของครอบครัว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมของการผลิตขึ้นในชุมชนชนบท อันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา และการบริโภคนิยม ทำให้ “การค้าประเวณี” กลายเป็น “ทางเลือกที่ถูกบังคับ” สำหรับชุมชนชนบท ส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำ และผลิตใหม่ ในการ จัดการเรื่องทางเพศ และร่างกายของลูกสาว บนเงื่อนไขความสัมพันธ์ใหม่ ที่เพศ และร่างกายของลูกสาว ได้ถูกใช้โดยนัยทางความหมายของ ปัจจัยการผลิตที่สำคัญของครอบครัว ดำเนินไป ภายใต้ความคาดหวังของครอบครัว ต่อบทบาทความเป็นลูกสาว ผู้รับผิดชอบต่อความอยู่รอดต่อเนื่องของครอบครัว ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความหมายเชิงวัตถุนิยมมากขึ้น

ประเด็นที่สอง คือ ลูกสาวเองก็เลือกที่จะผลิตซ้ำ บทบาทการเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อลดภาวะความกดดันในฐานะ แม่หญิงฮ้าย ภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมของการผลิตในชุมชน ที่ทำให้เกิดภาวะความล้มเหลวทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นในชุมชน ส่งผลกระทบให้เกิด ภาวะกดดันอย่างมากต่อตัวลูกสาว ในฐานะผู้รับผิดชอบต่อความอยู่รอดต่อเนื่องของครอบครัว เป็นความกดดันที่ผู้หญิงในฐานะลูกสาวต้องเผชิญ ทั้งก่อนและหลังการเข้าสู่การค้าประเวณี การเลือกที่จะสืบทอด และสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ในฐานะ ความเป็นลูกสาวที่ดี ซึ่งเป็นบทบาทที่ชุมชนให้การยอมรับ ได้กลายเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้ ผู้หญิงสามารถประคับประคองตัวเอง และดำรงชีวิตอยู่ได้ต่อไป

ประเด็นที่สาม คือ การดำรงอยู่ของอาชีพการค้าประเวณีในความหมายของชุมชน การที่ลูกสาว พ่อแม่ และชาวบ้านในชุมชน เลือกอธิบาย “การค้าประเวณี” ในบริบทความสัมพันธ์

ระหว่าง ความคาดหวังของครอบครัว ต่อบทบาทของลูกสาว ที่แสดงผ่านเรื่องราวของความสำเร็จว่าอยู่ที่ครอบครัว และความล้มเหลวที่ตกอยู่กับตัวลูกสาว แสดงให้เห็นนัยสำคัญต่อการตีความหรือการให้ความหมายของการเดินทางออกไปค้าประเวณีของหญิงสาว ที่ชาวบ้านในชุมชน ไม่ได้แสดงความรังเกียจต่ออาชีพการค้าประเวณี มากไปกว่า การแสดงความรังเกียจต่อ ความประพฤติ ปฏิบัติตัวของผู้หญิง ในฐานะความเป็นแม่หญิงช้าย ที่ไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่แสดงบทบาท ความเป็นลูกสาวที่ดี ช่วยค้ำจุนพ่อแม่ เป็นการเลือกให้ความหมาย และอธิบายที่แสดงให้เห็นสภาพ การดำรงอยู่ของอาชีพการค้าประเวณีในชุมชน